

ΠΒΑ – Πρόγραμμα εργασιών 2023-2025

Πλαίσιο και γενικός στόχος

Το Παρατηρητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΠΒΑ) αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ) και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της ατζέντας για τη βιωσιμότητα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Οι κύριοι στόχοι του ΠΒΑ, οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο στενού συντονισμού με το τμήμα NAT, είναι η επιτάχυνση της υλοποίησης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), με ταυτόχρονη πλήρη συνεκτίμηση της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης, καθώς και της μεταξύ τους ισορροπίας.

Καθώς συνεχίζουμε την πορεία μας προς ένα πιο βιώσιμο μέλλον, το πρόγραμμα εργασίας του ΠΒΑ θα χρησιμεύσει ως χάρτης πορείας για την προώθηση και την παρακολούθηση της βιώσιμης ανάπτυξης σε διάφορους τομείς και πεδία πολιτικής. Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους του ΠΒΑ είναι η ενίσχυση της συνοχής και της ολοκλήρωσης των πολιτικών, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα ζητήματα βιωσιμότητας ενσωματώνονται συστηματικά και ισορροπημένα στα διάφορα πεδία πολιτικής.

Ως απόρροια των πολλαπλών κρίσεων, διαπιστώνουμε στασιμότητα στην υλοποίηση των ΣΒΑ. Εντούτοις, πλέον απομένει μόλις μια επταετία για την επίτευξη των ΣΒΑ, όπως ορίζεται στην Ατζέντα για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030. Η αδυναμία υλοποίησης των αρχών των ΣΒΑ όσον αφορά την κοινωνική ένταξη, την καθαρή ενέργεια, την υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή και την καθολική πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες θα οδηγήσει σε ακόμη περισσότερες κρίσεις και γεωπολιτικές αντιπαλότητες. Η μη υλοποίηση των ΣΒΑ θα είναι επίσης επιζήμια για τις επιχειρήσεις και τη μελλοντική ανταγωνιστικότητα: σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του Παγκόσμιου

Οικονομικού Φόρουμ¹, οι περιβαλλοντικές και οι κοινωνικές κρίσεις θα αποτελέσουν τους σημαντικότερους παγκόσμιους κινδύνους κατά τα επόμενα έτη.

Η ΕΟΚΕ εξέφρασε την ικανοποίησή της για την προσήλωση της ΕΕ στην Ατζέντα του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030² με την εκπόνηση της πρώτης εθελοντικής ενωσιακής αξιολόγησης, μιας ολοκληρωμένης αξιολόγησης της προόδου της ΕΕ όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), και προετοίμασε μια ειδική εισήγηση που προσαρτήθηκε στην εθελοντική αξιολόγηση. Για την εν λόγω εισήγηση, η ΕΟΚΕ ζήτησε τη γνώμη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό τη συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με την εσωτερική και την εξωτερική υλοποίηση των ΣΒΑ από την ΕΕ.

Στο πλαίσιο του παρόντος προγράμματος εργασίας, το ΠΒΑ προτίθεται να εστιάσει σε διάφορους βασικούς τομείς που είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης στην ΕΕ ως σημεία μόχλευσης για την υλοποίηση των ΣΒΑ, όπως περιγράφεται κατωτέρω.

Επιπλέον, το ΠΒΑ θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στη δέσμευση και τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών, ιδίως των νέων. Αναγνωρίζοντας ότι η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί συλλογική ευθύνη, το ΠΒΑ επιδιώκει ενεργά τη συμμετοχή στο έργο του των επιχειρήσεων, των συνδικαλιστικών οργανώσεων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, της ακαδημαϊκής κοινότητας, των ομάδων προβληματισμού και άλλων σχετικών ενδιαφερομένων μερών. Με την προώθηση του διαλόγου και της συνεργασίας, το ΠΒΑ στοχεύει στην αξιοποίηση της συλλογικής εμπειρογνώσις και των προοπτικών που απαιτούνται για την αποτελεσματική χάραξη και εφαρμογή των πολιτικών, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις ιδιαιτερότητες της πραγματικής οικονομίας προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική επίτευξη των στόχων.

Ειδικοί τομείς εργασίας του Παρατηρητηρίου Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΠΒΑ) για την υλοποίηση των ΣΒΑ

Για να διευκολυνθεί η υλοποίηση και η αξιολόγηση των ΣΒΑ, διάφορες ομάδες πρότειναν μια δέσμη «έξι μετασχηματισμών»³ οι οποίοι παρέχουν ένα πιο πρακτικό και ολοκληρωμένο πλαίσιο. Οι μετασχηματισμοί αυτοί χρησιμεύουν στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ως αφετηρίες για την ευθυγράμμιση των στρατηγικών και των δράσεων τους με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. **Το ΠΒΑ προτίθεται να εστιάσει, σε έξι δημόσιες συνεδριάσεις διάρκειας μισής ημέρας κατά την προσεχή θητεία, στους ακόλουθους έξι βασικούς τομείς μετασχηματισμού:**

1. **Βιώσιμες και δίκαιες οικονομίες:** Ο μετασχηματισμός αυτός επικεντρώνεται στην οικοδόμηση ισχυρών, κερδοφόρων, περιβαλλοντικά βιώσιμων και κοινωνικά δίκαιων οικονομικών συστημάτων, παράλληλα με τη διασφάλιση ορθών οικονομικών πρακτικών και υπεύθυνων φορολογικών πολιτικών. Οι επιχειρήσεις και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να προωθήσουν την

¹ [Έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ.](#)

² [Transformer notre monde: le Programme de développement durable à l'horizon 2030 | Département des affaires économiques et sociales \(un.org\)](#) (Να αλλάξουμε τον κόσμο μας: η Ατζέντα του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη | Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων).

³ Μεταξύ αυτών: «The World in 2050» [Ο κόσμος το 2050] (TWI2050, 2018), Sachs et al. (2019) και η ανεξάρτητη ομάδα επιστημόνων του ΟΗΕ, που ορίστηκαν από τον Γενικό Γραμματέα (2019).

υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών σε όλες τις αξιακές αλυσίδες, να ενισχύσουν την υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή και να υποστηρίξουν πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων, θέτοντας παράλληλα την αξιοπρεπή εργασία και τη δίκαιη μετάβαση στο επίκεντρο των προβληματισμών τους. Ο συγκεκριμένος τομέας συνδέεται με το έργο της ΕΟΚΕ σχετικά με την ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενδιαφερομένων μερών για την κυκλική οικονομία (ECESP), με την ειδική ομάδα «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο» και με όλα τα τμήματα που ασχολούνται με τις νομοθετικές εργασίες.

2. Βιώσιμα συστήματα τροφίμων και υγιεινή διατροφή: Ο μετασχηματισμός αυτός τονίζει την ανάγκη για βιώσιμη γεωργία, επισιτιστική ασφάλεια και υγιεινή διατροφή αποτελούμενη από γεωργικά προϊόντα υψηλής ποιότητας. Οφείλουμε να ενισχύσουμε το αγροδιατροφικό σύστημα, προκειμένου να συνεχίσει να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά, εδραιώνοντας τον στρατηγικό του ρόλο στην πράσινη μετάβαση. Ένα πιο βιώσιμο και πιο δίκαιο αγροδιατροφικό σύστημα θα οδηγήσει σε πιο ισορροπημένη αγροτική/αστική ανάπτυξη και, επομένως, στηρίζουμε αυτή τη μετάβαση με την υιοθέτηση βιώσιμων γεωργικών πρακτικών, τη μείωση της σπατάλης τροφίμων, την προώθηση της πρόσβασης σε θρεπτικά τρόφιμα και την υποστήριξη των τοπικών συστημάτων τροφίμων. Το ΠΒΑ θα συνεχίσει τη συνεργασία του με τη μόνιμη ομάδα μελέτης «Βιώσιμα συστήματα τροφίμων» στον εν λόγω τομέα, ιδίως μέσω κοινής συνεδρίασης.

3. Απαλλαγή της ενέργειας από τις ανθρακούχες εκπομπές με καθολική πρόσβαση: Ο μετασχηματισμός αυτός περιστρέφεται γύρω από τη μετάβαση σε καθαρές και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με παράλληλη διασφάλιση καθολικής πρόσβασης στην ενέργεια. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να υποστηρίξουν τις τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, να βελτιώσουν την ενεργειακή απόδοση στις δραστηριότητές τους και να προωθήσουν πρωτοβουλίες που διευρύνουν την πρόσβαση σε καθαρή ενέργεια για όλους. Το έργο του ΠΒΑ σε αυτόν τον τομέα θα συνδεθεί στενά με εκείνο του τμήματος TEN της ΕΟΚΕ.

4. Αστική και περιαστική ανάπτυξη: Ο μετασχηματισμός αυτός επικεντρώνεται στη δημιουργία βιώσιμων κοινοτήτων, στην ενίσχυση της κινητικότητας και στην προσφορά οικονομικά προσιτής στέγασης. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη βιώσιμων υποδομών, στην προώθηση των δημόσιων μεταφορών, στην υποστήριξη πρωτοβουλιών οικονομικά προσιτής στέγασης και στην αναζωογόνηση των αστικών χώρων. Κατά συνέπεια, μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών και στην προώθηση βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης προς όφελος όλων των πολιτών. Αυτός ο τομέας συνδέεται στενά με το έργο του τμήματος NAT όσον αφορά το αγροτικό σύμφωνο και τον σημαντικό ρόλο των αγροτικών περιοχών στη διασφάλιση ολιστικής και ισορροπημένης βιώσιμης ανάπτυξης.

5. Ευημερία και ικανότητες του ανθρώπου: Ο μετασχηματισμός αυτός εμπεριέχει την εκπαίδευση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την αξιοπρεπή εργασία, την καινοτομία και την ψηφιοποίηση. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να συμβάλουν εν προκειμένω με την πραγματοποίηση επενδύσεων στην κατάρτιση και την ανάπτυξη των εργαζομένων, την προώθηση δίκαιων συνθηκών εργασίας, την προαγωγή της καινοτομίας και την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών, με μέλημα την ενίσχυση της παραγωγικότητας και της συμμετοχικότητας. Ο εν λόγω τομέας προσφέρεται για συνεργασία με το Παρατηρητήριο της Αγοράς Εργασίας και με το Παρατηρητήριο Ψηφιακής Μετάβασης και Ενιαίας Αγοράς.

6. Παγκόσμια διάσταση: Ο μετασχηματισμός αυτός αφορά τη διατήρηση και τη βιώσιμη διαχείριση των παγκόσμιων περιβαλλοντικών πόρων. Οφείλουμε να διασφαλίσουμε την πραγματική αμοιβαιότητα των προτύπων και να εξετάσουμε προσεκτικά τις δευτερογενείς επιπτώσεις όσον αφορά τις εμπορικές συμφωνίες, ιδίως σε ένα ολοένα και πιο ανταγωνιστικό και ανοικτό παγκόσμιο πλαίσιο. Η κοινωνία των πολιτών μπορεί να δραστηριοποιηθεί για την υπεύθυνη εξόρυξη πόρων, να μειώσει τη ρύπανση και τα απόβλητα, να υποστηρίξει τις προσπάθειες διατήρησης και να συνεργαστεί με τα ενδιαφερόμενα μέρη για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων σε παγκόσμια κλίμακα, καθώς η ανάληψη δράσης καθίσταται επείγουσα. Το ΠΒΑ θα συμβάλει στην εν λόγω διαδικασία σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσω της συνεργασίας του με την ειδική ομάδα της ΕΟΚΕ «Διάσκεψη των μερών της σύμβασης-πλαίσου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή» (UNFCCC/COP).

Με την έγκριση των έξι προαναφερθέντων μετασχηματισμών, το ΠΒΑ μπορεί να προσφέρει έναν χώρο συνάντησης στους ενδιαφερόμενους φορείς της κοινωνίας των πολιτών που συμμετέχουν στην υλοποίηση και την παρακολούθηση των ΣΒΑ σε ενωσιακό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ διαθέτει απτή εμπειρία όσον αφορά τη διευκόλυνση συναφών ανταλλαγών και την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών. Μέσω συντονισμένων προσπαθειών αυτού του είδους μπορούμε να επιτύχουμε ουσιαστική και διαρκή πρόοδο προς ένα πιο βιώσιμο μέλλον με ακμάζουσες επιχειρήσεις, ευημερούσα κοινωνία και υγιή πλανήτη.

Η διασύνδεση μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής ορίζεται σαφώς στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) και θα προβληθεί το έργο του Παρατηρητηρίου, σε συνεργασία με την ειδική ομάδα «Θεμελιώδη δικαιώματα και κράτος δικαίου».

Εγκάρσιες πτυχές

Οι εγκάρσιες πτυχές διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της συμμετοχικότητας του έργου του ΠΒΑ. Σημαντικές πτυχές προς συνεκτίμηση είναι οι εξής:

Ενσωμάτωση των νέων και των γυναικών στην υλοποίηση των ΣΒΑ και διοργάνωση συμμετοχικών εκδηλώσεων:

Λόγω της αναγνωρισμένης σημασίας της συμμετοχής των νέων στις προσπάθειες βιώσιμης ανάπτυξης, η ενεργός συμμετοχή των νέων στην υλοποίηση των ΣΒΑ είναι θεμελιώδης και μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παροχής πλατφορμών που προάγουν τη συμμετοχή των νέων, συμπεριλαμβανομένης της συνεκτίμησης των απόψεών τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, και της ενδυνάμωσής τους κατά τρόπο ώστε να συμβάλουν στην υλοποίηση των ΣΒΑ. Επιπλέον, η διοργάνωση συμμετοχικών εκδηλώσεων συνεπάγεται τη διασφάλιση της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων στις ομάδες μας, της συνεκτίμησης της διάστασης του φύλου και της ποικιλόμορφης εκπροσώπησης, όχι μόνο από γεωγραφική άποψη, αλλά και από άποψη εμπειρογνώσιας και διαφορετικού υποβάθρου. Αυτό συμβάλλει στην προώθηση μιας πιο περιεκτικής και συμμετοχικής προσέγγισης για την αντιμετώπιση των προκλήσεων βιωσιμότητας.

Ο ζωτικός ρόλος του νερού: Διαφύλαξη της υγείας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της βιωσιμότητας

Η «Γαλάζια Συμφωνία» που προωθεί η ΕΟΚΕ αναδεικνύει την καίρια σημασία της διαχείρισης και της διατήρησης των υδάτων. Το νερό δεν αποτελεί μόνο πεπερασμένο και πολύτιμο πόρο, αλλά και θεμελιώδη κινητήρια δύναμη της υγείας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η πρόσβαση σε καθαρό και ασφαλές πόσιμο νερό αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και η χρηστή διαχείριση των υδάτων συνδέεται άμεσα με τη δημόσια υγεία. Η διασφάλιση της ποιότητας και της διαθεσιμότητας του νερού δεν είναι ουσιώδης μόνο για την προστασία της ανθρώπινης υγείας, αλλά και για τη διαφύλαξη των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας, που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της βιώσιμης ανάπτυξης. Επιπλέον, με την κοινή αντιμετώπιση του νερού, του αέρα και του εδάφους μέσω ολοκληρωμένων στρατηγικών, μπορούμε να επινοήσουμε παγκόσμιες λύσεις που όχι μόνο προστατεύουν το περιβάλλον μας, αλλά και προωθούν την υγεία, την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα των πολιτών σε ολόκληρο τον κόσμο. Το ΠΒΑ θα μεριμνήσει για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία του καθαρού νερού, του αέρα και του εδάφους και θα προωθήσει ορθές πρακτικές στις εκδηλώσεις του, σε συνεργασία με τη CCMI.

Συνεργασία με άλλα τμήματα που ασχολούνται με τις νομοθετικές εργασίες, με τη CCMI και με τα λοιπά παρατηρητήρια:

Η συνεργασία και η σύμπραξη είναι ζωτικής σημασίας για μια ολιστική προσέγγιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Στην περίπτωση του Παρατηρητηρίου Βιώσιμης Ανάπτυξης, η συνεργασία και η σύμπραξη με όλα τα τμήματα/τη CCMI και τα παρατηρητήρια εντός της ΕΟΚΕ είναι επωφελής. Η εν λόγω συνεργασία καθιστά δυνατή την ανταλλαγή απόψεων, εμπειρογνωσίας και προοπτικών σχετικά με διάφορους τομείς, με παράλληλη προώθηση του διεπιστημονικού διαλόγου και των κοινών εγκάρσιων στόχων και ενίσχυση του συνολικού αντικτύπου του ΠΒΑ. Χάρη στην αξιοποίηση των γνώσεων και των παρατηρήσεων των διαφόρων τμημάτων, το ΠΒΑ μπορεί να προσφέρει μια πιο ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη ανάλυση, καθώς και συγκεκριμένες συστάσεις επί θεμάτων βιώσιμης ανάπτυξης.

Με την ενσωμάτωση των νέων στην υλοποίηση των ΣΒΑ και την προώθηση εκδηλώσεων χωρίς αποκλεισμούς και με ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων, καθώς και με την προαγωγή της συνεργασίας εντός της ΕΟΚΕ και των ενδιαφερομένων μερών της, το Παρατηρητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα, τη συνάφεια και τον αντίκτυπό του για την επίτευξη προόδου στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτές οι εγκάρσιες πτυχές συμβάλλουν σε μια πιο διαφοροποιημένη, συμμετοχική και ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που τίθενται όσον αφορά τη βιωσιμότητα και την επίτευξη των ΣΒΑ, δημιουργώντας παράλληλα αμοιβαία επωφελείς ευκαιρίες για την κοινωνία των πολιτών.

Με το παρόν πρόγραμμα εργασίας, το Παρατηρητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης φιλοδοξεί να αξιοποιήσει την ενέργεια, την εμπειρογνωμοσύνη και τον ζήλο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την επιτάχυνση της προόδου προς την υλοποίηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και τη δημιουργία ενός πιο βιώσιμου και δίκαιου κόσμου για όλους.